

A műanyag-feldolgozók stratégiái, óvintézkedései és kilátásai a koronavírus-járvány idején

A koronavírus okozta világjárvány a világgazdaságot is megrendítette, ebben a műanyag-feldolgozók talán a legveszélyeztetettebbek közé tartoznak. Az egyes vállalatok különböző stratégiákkal próbálnak túlélni és lehetőleg munkatársaikat is legalább részben megtartani. Az amerikai szaksajtóban azt próbálják felderíteni, hogy milyen hatása van a különböző megelőző intézkedéseknek. Mások azon töprengenek, hogy milyen következménye lesz a COVID-19 vírus megjelenésének az USA és a világ gazdaságára.

Tárgyszavak: műanyag-feldolgozók; COVID-19 vírus; koronavírus-járvány; vállalati stratégiák; óvintézkedések; gazdasági hatások; USA.

Válogatott vállalati stratégiák

A Plastics Technology című amerikai műanyagipari szaklap főszerkesztője, Matthew Naitove a hozzá érkezett ímélekből válogatott ki néhány figyelemre méltó beszámolót, amelyeket a koronavírus-járvány kezdete óta kapott. Ezek közül szemezgetünk az alábbiakban.

Fontos a kapcsolattartás a partnerekkel

A készülékgyártók a koronavírus – vagy tudományosabb nevén a COVID-19 vírus – okozta járvány miatt a szükséges alkatrészek akadozó szállításával küszködnek. Az LSR szivattyúrendszereket gyártó ausztriai Elmet Elastomere GmbH (Oftring) ezért arról értesítette ügyfeleit, hogy megelőző és biztonsági okok miatt kénytelenek üzemüket a tervek szerint két hétre (március 27-ig) leállítani. Ennek ellenére mindent meg fognak tenni, hogy a megrendelt eszközöket határidőre leszállítsák, de lehet, hogy az adott körülmények miatt mégis némi késedelemmel fogják a megrendelők azokat megkapni. Megadták forgalmazóik elérhetőségét, ahol a megrendelők tájékozódhatnak a módosított határidőről. Egyben biztosították a címzeteket, hogy munkatársaik között sem fertőzött vagy fertőzés gyanúja alatt álló személy nincs.

Van, aki előre feltöltötte raktárait

A Confer Plastics, Inc. (North Tonawanda, N. Y. USA) 200 munkatársával 18 fűvóformázó berendezésén különböző méretű fürdőmedencéket és más uszodai és strandcikkeket gyárt. Miután New York állam kormányzója kilátásba helyezte, hogy hamarosan hivatalosan elrendeli a termelőüzemek leállítását a koronavírus okozta járvány miatt, a gyár vezetői elhatározták, hogy előremenekülnek a munkahelyek megőrzése érdekében. A fokozatos leépítés helyett március közepén két hétig túlórák elrendelésével felgyorsították a gyártást és feltöltötték a raktáraikat. Dolgozóikat biztosították arról, hogy ez a raktárkészlet fedezi 5-hetes mun-

kabérüket, és hogy a leállás után a gyár visszatér az eredeti munkarendre. Egyúttal hirdetéseket tettek közzé a helyi lapokban, amelyekben tudósították vásárlóikat, hogy termékeik teljes választékával várják megrendeléseiket. Arra számítanak, hogy míg sokan azon siránkoznak, hogy a járvány miatt nem jutnak hozzá a kínai termékekhez, a cég abban bízik, hogy a gyakran illegális ottani utánzatok (köztük a Confertől ellesett másolatok) helyett megnő az érdeklődés a valódi hazai termékek iránt. Arra is számítanak, hogy a 2020-ban visszaeső turizmus miatt sokan otthon fognak vakációzni, ami ugyancsak növelheti termékeik iránt a keresletet.

A leállásra felszólító rendelkezés meg is jelent. Március 18. után már csak a dolgozók 50%-ával, egy nappal később már csak 25%-ával lehetett volna dolgozni, ami a munkatársak 75%-ának elbocsátásával járt volna. A cég ehelyett március 20-án április 12-ig szabadságra küldte dolgozóit azzal a lehetőséggel, hogy ez szükség esetén meghosszabbítható. A forgalmazást viszont egy héttel meghosszabbította, és ismét hirdetésben szólította meg potenciális vásárlóit, hogy ha eddig nem küldték el megrendelésüket, azt sürgősen tegyék meg.

A cég stratégiája csak egy példa arra, hogy hogyan lehet jó ötletekkel és megfelelő nyitottsággal megküzdeni a járvánnyal. Ebben nem kis szerepet játszott a helyi sajtóban megjelentetett hirdetések ötlete.

Van, aki dacol a leállással

Míg az USA-ban – elsősorban Kaliforniában és New York államban – a műanyagfeldolgozók azzal szembesülnek, hogy állami rendelkezések leállásra kényszerítik őket a járvány lassulása érdekében, vannak olyan vállalatok, amelyek ugyanúgy dolgoznak, mintha körülöttük semmi nem történt volna. Ilyen Missouri államban a brookfieldi Apex Plastics, amelynek elnöke március 20-án úgy döntött, hogy megszakítás nélkül a szokott módon tovább dolgozik a cég. Hazai alapanyaggal dolgoznak, és eddig nem tapasztaltak zavarokat az ellátásban. Természetesen náluk is hoztak megelőző intézkedéseket. Nem engedélyezik munkatársaik kevésbé fontos utazásait; korlátozzák az üzem látogatását; lehetővé teszik bizonyos alkalmazottaiknak a távmunkát; megtanítják dolgozóikat arra, hogy hogyan kerülhetik el a fertőzést. Az Apex továbbra is a tőle elvárt minőségben fenntartja széles körű szervízszolgáltatását is.

Veszélymentes online szervízelés

Az ipari tintasugaras és iPad nyomtatókat gyártó Engineered Printing Solution cég (EPS, East Dorset, Vermont, USA) március közepén azt közölte, hogy 30–45 napig nem engedi mérnökeit távolabbi helyekre elutazni. Munkatársai azonban továbbra is beüzemelik az új gépeket és elvégzik a sürgős javításokat. A kevésbé sürgős beavatkozásokról esetenként döntenek. Rossz rá gondolni, hogy mi lenne, ha a szervízszolgálatra elküldött munkatársat a fertőzéstől való félelem miatt nem engednék be a célterületre, vagy karanténba zárnák...

Ma már senki nem csodálkozik azon, ha régi feldolgozógépeket odautazás nélkül, éjszaka vagy nappal, nagy távolságról meg tudnak javítani. Számos gyártóberendezésbe – a legtöbb fröccsgép és jó néhány fúvóformázó gép ellenőrző rendszerébe – be van építve a távolról végzett online beavatkozás lehetősége. Ezeket gyakran „okos szervízelés” (smart service) elnevezéssel illetik, és az Ipar 4.0 „okos gyár” programjának részeként tekintik.

Amit meg lehet valósítani a termelőeszközökben, azt ki lehet terjeszteni a kisebb eszközökre is. Az ezekben beépített alkalmas elemek révén a technikus az interneten keresztül meg tudja nézni, mi látható a gyöngéklődő berendezés képernyőjén, fel tudja állítani a diagnózist és kiiktathatja a hibát utazás nélkül, a világ másik végéről is. Ez már nem vágyálom, hanem létező valóság. És nincs szükség sem maszkra sem kézfertőtlenítőre.

A koronavírus miatt hozott üzemi óvintézkedések hatásának nyomon követése

A Gardner Business Media egyik lapja – a Gardner Intelligence – március eleje óta hetenként küld kérdőíveket az USA feldolgozóiparának különböző vállalataihoz, amelyek válaszaik alapján azt igyekeznek kideríteni, hogy milyen hatásai vannak a vállalatoknál bevezetett óvintézkedéseknek a vállalat állapotára.

A Gardner Business Media az USA feldolgozóiparának legnagyobb lapkiadója, amelyet 1928-ban az ohioi Cincinnati-ban alapítottak Gardner Publications, Inc. néven. Célkitűzése, hogy segítse a feldolgozóipar vásárlóinak és eladóinak egymásra találását. Magazinjai közé tartozik a Plastics Technology, a Products Finishing, a Composite Technology, a High Performance Composites, a MoldMaking Technology, a Modern Machine Shop, a Production Machinig és az Automative Design and Production is.

A kérdőíveken két kérdésre lehet válaszolni:

1. Milyen változások következtek be a vállalatnál a COVID-19 vírus miatt?
2. Milyen megelőző intézkedéseket tettek a vírus hatásainak mérséklésére?

A válaszadóknak arról is nyilatkozniuk kellett, hogy egy-egy intézkedés milyen mértékben (minimálisan, mérsékelten vagy erőteljesen) befolyásolta a vírus hatását.

Az első kérdőívben a március 6-i, a másodikban a március 13-i állapotot kellett felmérni. Az első kérdőívre valamivel több mint 200-an, a másodikra valamivel több mint 300-an válaszoltak.

Az első héten a válaszadók 53%-a közölte, hogy nem észlelt változást; a második héten 58%, ami arra utal, hogy ezen a héten nem romlott, inkább kicsit javult a vállalatok helyzete.

Két változást sokan érzékeltek: a szállítási időket az első héten a válaszadók 24%-a, a második héten csak 16%-a; egyes termékek nehezebb hozzáférhetőségét az első héten 19%, a második héten mindössze 9%. Emellett ezeket a nehézségeket az első héten súlyosabbnak ítélték; a szállítási idők megváltozását a korábbi 47% helyett a második kérdőívben 35%; a hozzáférhetőséget ugyanilyen sorrendben 58% helyett 22%. Szinte minden megemlített változás súlyossága csökkent a második felmérés szerint.

A legtöbb vállalat csak a második héten módosította nagyobb mértékben alkalmazottai továbbképzését és ugyancsak ekkor változtatta meg erőteljesebben költségvetését is.

A szállítási láncba beavatkozók részaránya 13%-ról 9%-ra, az szállítási határidőkkel foglalkozók részaránya 15%-ról 8%-ra csökkent a vizsgált időszak alatt. Az utóbbi hatás mértéke nem változott.

A szállítási lánc és a szállítási idők megváltozása az vizsgált periódusban nem okozott súlyos nehézségeket, ami annak köszönhető, hogy a vállalatok folyamatos kapacitásnövelése

révén az új gépekkel a 2020-as év első két és fél hónapjában termelésük felülmúlta az előző két év hasonló időszakának termelését. A vállalatok láthatóan termelésük növelésével igyekeznek ellensúlyozni a hosszabb szállítási időket és az elhúzódó szállításokat.

A harmadik kérdőívet ugyancsak 300-nál több vállalat küldte vissza, amely a március 20-i állapotokat tartalmazta. A legtöbb válasz még a pennsylvaniai és kaliforniai autógyárak leállítása és más államok nem létfontosságú üzemének bezárása előtt érkezett be.

Ezek között a kérdőívek között már nem volt olyan, amelyben bármelyik válaszadó azt állította volna, hogy vállalatát nem érintette a koronavírus megjelenése. A legjellegzetesebb változásokat a begyűrűző hatások okozták, amelyeket nem annyira a COVID-19 vírusnak, inkább a járvány okozta külső tényezőknek tulajdonították. Ilyen hatást az előző felmérésben a válaszadók 24%-a, a harmadik felmérésben 35%-a jelzett, és a hatás szintjét is ezen a héten minősítette erőteljesnek 26% az előző hét 20%-ával szemben.

A vállalatokat legközvetlenebbül a beszállítók megváltozott elérhetősége és válaszadási készsége, továbbá a szállítási idők hosszúsága érintette. Erre a válaszolók 23%-a utalt az előző hét 14–15%-ával szemben. Az elérhetőség nehézségét korábban legtöbbször mérsékeltek, a harmadik héten erőteljesnek minősítették, a szállítási idők hatásának szintjét változatlanul erőteljesnek tartották.

Az első héten 39%, a másodikon 34%, a harmadik héten a vállalatok 17%-a állította azt, hogy addig semmiféle intézkedést nem tett a járvány miatt.

Az aktívabb vállalatok legtöbbször az utazásokat és az árubemutatókat, ill. az ilyeneken való részvételt korlátozták. A vállalatok 45%-a próbált készletét tartalékokat beszerezni az előre nem látott események kivédésére az előző hét 25%-ával szemben. Számos vállalat módosította költségvetését, kiadásait; csökkentette létszámát, megszüntette új alkalmazottak felvételét. A harmadik kérdőív tanúsága szerint csak viszonylag kevés cég csökkentette eddig termelési és üzemi kapacitását. Ez egy hét múlva már valószínűleg megváltozik, amikor az autógyárakban és más üzemekben leáll a termelés.

A válaszolók 85–90%-a állította, hogy az utazások és az árubemutatók betiltása erőteljes hatású volt. A raktárra gyártók száma az előző hét 13%-áról a harmadik héten 36%-ra bővült. A költségvetés és a kiadások módosítása, a munkaerő felvételének és toborzásának leállítása jó döntés volt; az alkalmazottak elbocsátása mérsékelt hatással járt.

A koronavírus és az USA műanyagipara

Az USA tizenkét gazdaságilag fontos városában – Bostonban, New Yorkban, Philadelphiában, Clevelandben, Richmondban, Atlantában, Chicagóban, St. Louisban, Minneapolisban, Kansas Cityben, Dallasban és San Franciscóban – elhelyezkedő központi bankok alkotják az USA központi banki rendszerét (Federal Reserve System, gyakran használt rövidítéssel: Fed), amely ellátja az Amerikai Jegybank szerepét. Mivel a világ legerősebb gazdaságának központi bankja döntéseivel családok milliói jelzálogterheinek növekedéséhez vagy csökkenéséhez, a pénzügyi piacok fellendüléséhez vagy összeomlásához, illetve a gazdaság növekedéséhez vagy recesszióba süllyedéséhez járulhat hozzá, alapvető fontosságú, kik hozzák meg a monetáris politikai határozatokat. A Fed Kormányzótanácsa felelős az alapkapitál és a tartalékráta döntésekért, míg a Federal Open Market Committee (FOMC, magyarul Szövetségi Nyiltpiaci Bizottság) a közvetlen piaci beavatkozásokkal járó döntésekért.

A FOMC a március elején tartott sürgősségi ülésén 0–0,25%-ra csökkentette a Fed kamatait, ami aggodalmat okozott az USA gazdasági szereplői között, mert hasonló módon indult meg az a pénzügyi összeomlás, amely a 2007 decemberében kezdődött és a 2009 júniusáig tartó és az egész világra kiterjedő gazdasági válságot eredményezte. A bankok azt állítják, hogy erre nem kell számítani, mert *az USA-ban nincs pénzügyi válság*. A világ országainak központi bankjai is azt bizonygatták, hogy a pénzügyi piacok likviditását nem veszélyezteti a COVID-19 vírus miatt lassuló gazdasági aktivitás. Úgy tűnik azonban, hogy a monetáris politika máris késésben van, és előbb vagy utóbb meg kell tenni a szükséges intézkedéseket, mert a vírusjárvány március végén már 28 országban szedi áldozatait.

Kína 2019. december 31-én adott először hírt a Vuhanban kialakult járványról. Mivel Kína a gyártási ellátási lánc kikerülhetetlen szereplője, a koronavírus nemcsak a kínai gazdaságot roppantotta meg, hanem az egész világgazdaságban zavarokat okoz. Az USA-t is erősen érintette a szállítások késése vagy elmaradása, mert a műanyag és más termékeket elsősorban más országokból szerzi be; az importált műanyag termékek 31%-át pl. Kínából.

A Kínában elrendelt gyárleállítások miatt elmaradtak az áruszállító teherhajók. Az első negyedévben az USA kikötőibe 20%-kal kevesebb áru érkezett, mint 2019. hasonló időszakában. Los Angeles kikötőjében februárban a szokottnál 23%-kal kevesebb árut rakodtak ki. A kínai vállalatok a leállások után újraszerveződnek, gyakran fuzionálnak, ami a termelés megindítását hátráltatja. A szállítások a legjobb esetben is legkorábban áprilisban indulhatnak meg, ami súlyos gondokat okoz.

A Covid-19 vírus azonban nem csak a gyártóknak okoz károkat a szállítási láncok megszakadása miatt, hanem a potenciális felhasználókat is nehéz helyzetbe hozza. Elsősorban azokat a kórházakat, amelyeknek tömördek egyszer használatos egészségügyi eszközre volna szükségük a járványkrízis alatt. A járvány terjedésének fékezésére hozott megelőző intézkedések – a lemondott vagy korlátozott utazások, az otthoni munka, az iskolák bezárása, a rendezvények elmaradása – ugyancsak elkerülhetetlen negatív hatásokat eredményez a gazdaságban.

A légi, vasúti, tranzit és autós személyforgalom 2018-ban ugyanilyen sorrendben az USA GDP-jének 0,7, 0,2, 0,2%-át tették ki. Az szállítási lánc zavarai a közlekedési ipart is érintik. Az igények csökkenése miatt az olajárak zuhannak. A WTI (West Texas Intermediate) nyersolaj hordónkénti ára január 2-án 61,17 USD, március 6-án 41,14 USD, március 16-án 28,98 USD volt, a földgázé a január 2-i 2,2 USD/millió BTU-ról ez idő alatt 1,8 USD/millió BTU-ra esett le. (1 millió BTU = 1,055 millió kilojoule). Az olyan szolgáltatások, mint a szórakoztatás, az üdülés, a szállások, az étkeztetés 4,2%-kal járult hozzá a GDP-hez 2018-ban. A sportesemények és más rendezvények elmaradása miatt ennek a gazdasági területnek egyáltalán nem lesz szüksége műanyag termékekre. Az éttermek és a sörözők-borozók elmaradó látogatói miatt – akik a GDP-t 2,2%-kal növelték – hasonlóképpen csökken a műanyag termékek kereslete. Ezek az összegek ugyan csak kis arányban járulnak hozzá a GDP-hez, közvetett hatásuk miatt tovább csökkentik a gazdaság aktivitását.

Sokan azt mondják, hogy a szállítási láncok megszakadása és a csökkenő kereslet, ill. az ezek okozta megrázkódtatás az USA-ban és a világgazdaságban is átmeneti állapot, a pénzpiac jól érzékelhető árváltozásainak mértékével és sebességével együtt. Az előző évben a vámrendszerek és az eladások bizonytalansága miatt csökkentek a vállalatok beruházásai. A Fed és más központi bankok döntéseikkel korlátozni igyekeztek a hitelszigorítást és a pénzügyi költségeket. Mivel az USA gazdasága 2020 elején nem volt igazán jó állapotban – munkaerő-

hiány, a személyi költségek növekedése, a vásárlók szerényebb nyári költsége sújtotta – a koronavírus okozta sokk negatív hatását az első negyedév gazdasági adatai nem tükrözték. Ha azonban a GDP növekedését szezonális korrekcióval számították ki, az március 6-án 3,1%, március 16-án 17%-kal kevesebb, 2,9% volt. A második negyedév adatait nem lehet előre megbecsülni, és nem lehet előre látni, hogy a járvány terjedésének lassítására hozott intézkedések mekkora terhet rónak majd a gazdaságra és a GDP alakulására. A korábbi gazdasági krízis első évében, 2008-ban, a személyenkénti kiadások (termékek és szolgáltatások vásárlása) költsége 0,2%-kal, 2009-ban már 1,3%-kal csökkent. Bár az USA gazdaságában jelenleg nincs pénzügyi válság, arra kell számítani, hogy 2020-ban a globális gazdasági növekedés kisebb lesz, mint 2019-ben volt, ami érinti majd az USA gazdaságát is.

2020 elején az USA gyártóüzemeiben 19,9 milliárd USD értékű szállításra kész műanyag és gumitermék volt. 2019 decemberétől 2020 január végéig a műanyag és gumitermékek készletei és kiszállításai stabilak voltak. A januári készletek értéke viszont kisebb volt, mint 2019-ben ugyanebben az időszakban, kivéve a félkész (WIP, work-in-progress) termékeket, amelyek aránya decembertől január végéig 3,7%-kal növekedett. Az alapanyagok, a leszállított termékek és a késztermékek értéke jóval kisebb értéket képviseltek. A műanyagipar februári -3%-os csökkenése után márciusban további visszaesésre lehet számítani.

A kínálat és a kereslet közötti rés tovább növekedhet, ha a gyártók termelése jelentősen csökken, vagy ha hosszabb ideig le kell állniuk. Az érintett termékek online kiskereskedelmi forgalma viszont várhatóan növekedni fog.

Összeállította: Pál Károlyné

Naitove, M.: Coping with coronavirus: Waiting for machinery deliveries? = *Plastics Technology*, 2020. márc. <https://www.ptonline.com/blog/post/coping-with-coronavirus-waiting-for-machinery-deliveries>

Naitove, M.: Updated—coping with coronavirus: one blow molder's response = *Plastics Technology*, 2020. márc. <https://www.ptonline.com/blog/post/coping-with-coronavirus-one-blow-molders-response>

Naitove, H. Coping with coronavirus: keeping the door open = *Plastics Technology*, 2020. márc. <https://www.ptonline.com/blog/post/coping-with-coronavirus-keeping-the-doors-open>

Naitove, M.: Coping with coronavirus: What if you can't get a tech service visit? = *Plastics Technology* 2020. márc. <https://www.ptonline.com/blog/post/coping-with-coronavirus-what-if-you-cant-get-a-tech-service-visit>

Kline, St. Jr.: Manufacturers experience fewer changes with less impact from COVID-19 = <https://www.gardnerintelligence.com/economics/post/manufacturers-experience-fewer-changes-with-less-impact-from-covid-19>

Kline, St. Jr.: Manufacturers adjusting in third week of coronavirus survey = <https://www.gardnerintelligence.com/economics/post/manufacturers-experience-fewer-changes-with-less-impact-from-covid-19>

Pineda, P.: COVID-19, the FED funds rate, and the U.S. plastics industry = *Plastics Industry Association*, 2020. márc. 17. <https://www.plasticsindustry.org/blog/covid-19-fed-funds-rate-and-us-plastics-industry>